

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-91-4-6>

## **ФЕНОМЕН «ГІБРИДНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ» Г. БГАБГА ЯК КОНЦЕПТ НОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ**

**Слоневська І. Б.**

*кандидат філософських наук, доцент,  
завідувачка кафедри культурології та зарубіжної літератури  
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії  
м. Хмельницький, Україна*

**Пірошенко С. Ю.**

*кандидат філологічних наук, доцент,  
доцент кафедри культурології та зарубіжної літератури  
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії  
м. Хмельницький, Україна*

**Калашнік О. В.**

*кандидат філософських наук,  
старший викладач кафедри культурології та зарубіжної літератури  
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії  
м. Хмельницький, Україна*

У сучасному світі відбувається активна трансформація теорій мультикультуралізму. Звідси особливий науковий інтерес до постколоніальних студій, які становлять важливий напрям сучасної гуманітаристики. Постколоніальні теорії тісно пов'язані з філософськими поглядами найпомітніших дослідників сучасного соціокультурного дискурсу. Зокрема, у центрі постколоніальних досліджень виявляється феномен гібридної ідентичності, який активно досліджується як один з визначальних концептів нової культурної реальності.

Власне, сам «вибух постколоніальності», як його іноді називають, відбувся в 1979 році після виходу книги «Орієнталізм» Едварда Ваді Саїда (*E. W. Said, Orientalism, 1978*) [2], американського літературного критика палестинського походження, політичного активіста, якого сьогодні вважають одним з засновників постколоніальної теорії. Як окремий напрям гуманітарних досліджень, постколоніальна проблематика ствердилась в 90-ті роки ХХ століття, чому особливо посприяли дослідження Едварда Саїда «Культура і імперіалізм» (*Culture and Imperialism, 1993*) [2], Гаятрі Чакраворті Співак «В інших світах» (*Spivak, G. C., In other worlds: Essays in cultural politics, 1987*) [3] та особливо праці Гомі Бгабга (*H. Bhabha*) [1]. Дослідження останнього (професора гуманітарних наук Гарвардського університету, керівника

Гуманітарного центру у Гарварді та професора гуманітарних наук в Університетському коледжі Лондона, індійця за походженням) утворили засади для осмислення феномену постколоніалізму сучасною гуманітаристикою: «Нація та нарація» (*Nation and Narration, 1990*), «Місцезнаходження культури» (*Location of Culture, 1993*), «Космополітизм» (*Cosmopolitanisms, 2000*) тощо. Бгабга є автором багатьох ключових понять сучасної постколоніальної теорії, таких як гібридність, мімікрія, амбівалентність.

Якщо Едвард Саїд артикулював поняття орієнталізму як дискурсу, у якому європейська культура визначила себе з позиції явної переваги, а європейська культурна традиція сформувалася занадто «євроцентричною» і зверхньою щодо свого погляду на Схід, то, на відміну від колеги, Гомі Бгабга запропонував ідею «ефективної культурної гібридності», своєрідного «стану за межами» [1]. Бгабга розглядає межі культур як мобільні, рухомі, зазначає, що відтворення культури «за межами» стає художньою стратегією нашого часу, нарративом перехідного стану життя на «порубіжжі» [1]. Це стан суб'єкта, котрий відчуває свою причетність до двох або й більше культур, але до жодної з них не належить повністю. Цей стан дослідник визначає як «позадомність» (*unhomeliness*): суб'єкт, звертаючись у пошуках своєї ідентичності до власного коріння, уже не має можливості бути цілковито своїм «у домі», адже відчув на собі вплив колонізатора і іншої мета культури; проте і в цій культурі метрополії він не став своїм, а залишається гостем, екзотичним прибульцем зі Сходу, отож, змушений опанувати новий простір «між» (*in between*).

Окрім того, привертає увагу, що, аналізуючи концепт ідентичності, Бгабга не розглядає його як статичний, підкреслюючи, що у сучасному світі він є результатом та наслідком багатогранного інтерактивного процесу, який може відбуватися протягом усього життя. Позицію Бгабги певною мірою поділяє Сейла Бенхабіб, одна з найвідоміших сучасних дослідників мультикультуралізму та його особливостей і принципів, що знайшло відображення в найрезонанснійшій праці авторки «Домагання культури. Рівність і різноманітність у глобальну еру» (*Seila Benhabib, The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era, 2002*), яка привертає увагу, зокрема, тим, що в ній дослідниця осмислює позицію культурної екзистенції людини, яка знаходиться «на перетині культур».

Саме цей «межовий» стан Бгабга позиціонує як гібридну ідентичність, яка, на думку дослідника, визначає характер сучасної культури і має більший потенціал у сучасному світі, позаяк анулює домінуючий вплив однієї культури і дозволяє суб'єкту виявляти риси приналежності до обох світів і в той же час не вписуватися в жоден з них. Загальний культурний дискурс межі століть та особливо XXI століття є дедалі більш дистанційованим від моделі біполярного світу, а отже, феномен

гібридної ідентичності визначає наратив життя «на порубіжжі» і розглядається як один із найпереконливіших концептів культурної реальності доби після-постмодерну.

### **Література:**

1. Бхабха Х. Местонахождение культуры / Хоми Бхабха [пер. с англійського Глеба Гобзема] Перекрестки. Журнал исследований восточноевропейского пограничья. URL: <https://andrewrosdolsky.blogspot.com/2016/11/3-42005-161-192.html> (дата звернення 25.09.2020).
2. Саид Э. Ориентализм [Orientalism]. URL: <http://www.ihavebook.org/books/226362/orientalism.html> (дата звернення 25.09.2020).
3. Spivak, G.C. In other worlds: Essays in cultural politics. URL: <https://bit.ly/2TrfzTn> (дата звернення: 23.09.2020).